

A Fidesz egyik alapító tagja, az Ellenzéki Kerekasztal meghatározó egyénisége. Az első szabad választástól, azaz 1990-től országgyűlési képviselő. Kövér László jogász volt pártja parlamenti frakciójának vezetője, a Fidesz alelnöke, a nemzetbiztonsági bizottság elnöke, a polgári titkosszolgálatokat felügyelő tárca nélküli miniszter, és jelenleg a Fidesz – Magyar Polgári Szövetség országos választmányának elnöke. A Fidesz megmondóemberének tartják, aki nem rejtja véka alá, amit gondol. Hajlíthatatlan s következetes elvei miatt a balliberális oldalról folyamatosan támadják. Kövér László a média egyik fő célpontja.

– A Fiatal Demokraták Szövetségét 1988. március 30-án 37 egyetemista, főiskolás és fiatal diplomás alapította. A Kádár-rendszer ezt ingerülten fogadta. Vajon miért?

– Azt nem vártuk, hogy a keblére ölel a hatalom, de eljátszottuk a naivat, vagyis az ifjúsági szövetséget azzal a felkiáltással hoztuk létre, hogy próbáljunk úgy viselkedni, mintha a papíron létező jogaink ténylegesen léteznének. Semmi sem tiltotta azt, hogy Magyarországon pártot, szakszervezetet vagy ifjúsági szervezetet lehessen alapítani, hanem csak „történetileg alakult így” – Fejti elvtárs örök érvényű szavaival –, azaz nem volt tanácsos senkinek sem szervezkednie. Ezért 1988-ban, amikor már létezett a Magyar Demokrata Fórum mint mozgalom, még folytak az egyezkedések a Tudományos Dolgozók Demokratikus Szakszervezete ügyében, úgy gondoltuk, hogy ez az a pillanat, amikor írott szaván kell fogni a hatalmat, és megalakítottuk a Fideszt, amely szervezetként az első ellenzéki kezdeményezés volt. Ezzel az idősebb generációk felé is tettünk egy figyelemfelkeltő gesztust: „Ébresztő, urak!” Nyugodtan létre lehet hozni bármit, mert a törvények nem tiltják, s a szociológ-

giai helyzet, a pártállam akkori állapota a mi érzékelésünk szerint ezt már lehetővé is tette.

– *Egyszóval a nyilvánosság elé léptek.*

– Az alakulásunkat követő napon nemzetközi sajtótájékoztatót tartottunk a Gellért Szállóval szemben, az akkori Ma Chéri preszszóban. Eljöttek a BBC, a Szabad Európa, a Reuters és más külföldi hírügynökségek tudósítói, de a belföldi lapoktól csak a HVG, a Nők Lapja, a Jövő Mérnöke és néhány periférián mozgó lap munkatársai jelen. Igaz, az eseményről nem tudósítottak, de annyi civil kurázi volt bennük, hogy legalább érdeklődtek, eljöttek.

– *Azt mondja, hogy a szervezet létrehozását a törvény nem tiltotta, a rendőrség mégis törvényellenesnek nevezte a Fidesz létrehozását. Néhányukat be is idézték.*

– Ötünket hívtak be: Orbán Viktort, Andrásy Miklóst, Csaba Ivánt, Rácz Andrást és engem. Közöttünk sok jogvégzett ember volt, tanáraink soraiban is akadt néhány szaktekintély, mint például Kilényi Géza, akiktől tanácsot kértünk. Előzőleg tehát körbejártuk a jogi lehetőségeket. A megkérdezettek egybehangzón úgy vélekedtek, hogy van mód ilyen típusú szervezet alakítására, de azzal is tisztában kell lennünk, hogy senkit sem fog érdekelni a törvény, azaz nem jogi, hanem politikai ügyként merül fel a kérdés. Ezt tudtuk mi is, felmértük a vállalkozás kockázatát. Félórás időeltolódással hívtak be bennünket – hátha elszólunk valamit az elején –, a vidéki illetőségűeket a Gyorskocsi utcába, a pestieket a lakhelyük szerinti kerületi kapitányságra. Mindannyiunknak az volt a benyomása, hogy a rendőrhatalom figyelmességét kézbesítő rendőrök tessék-lássék módra végezték a dolgukat. Az a nyomozó, aki engem hallgatott ki Csepelen, láthatólag unta az egészet. Elmondta, hogy törvényellenes a szervezkedés, hagyjuk abba. Ki sem fejthettem jogi ellenérveimet, mert a kihallgató többször is nyomatékosan hangsúlyozta, hogy kérdéseire megtagadhatom a nyilatkozattételt. Ennyiben maradtunk, különben újra kellett volna gépettetnie a már előre kitöltött jegyzőkönyvet. Aztán később az ügyészségre is beinvitáltak többünket.

– *Végül bíróság elé került az ügyük.*

– Ez volt a második akciónk, hogy megpróbáltuk a jogainkat érvényesíteni. Eljátszottuk, hogy jogállamban élünk, és megsértették a személyiségi jogainkat, mivel országos nyilvánosság előtt meghurcolták a nevünket mint törvényellenes szervezkedőket. Egy MTI-hír alapján ugyanis az összes megyei napilap, az országos napilapok, a Magyar Rádió és az MTV elítélően szolt rólunk. Sajtó-

pert indítottunk, azt szerettük volna, ha a „független” magyar bíróság színt vall. Jó kis intellektuális játék volt, de azért a pakliban az is benne volt, hogy az elvtársak elvesztik a türelmüket, jól agyba-főbe vernek bennünket, és bedobnak egy cellába. A sajtópernek az lett a vége, hogy a függetlennek hirdetett magyar bíróság azt a „salamoni” ítéletet hozta, miszerint az, hogy a Fidesz törvénytelen szervezet, a rendőrség véleménye, és a véleménnyel szemben nem lehet sajtó-helyreigazítást kérni.

– *Ebben az enyhe ítéletben szerepet játszott az MSZMP májusi pártértekezlete?*

– Egészen biztos, mert a párt keményvonalasai, Kádárék vereséget szenvedtek. Ezzel a mi sorsunk is eldőlt, nem lett büntetőügy a dologból. Mindenesetre az idegesség alapja velünk szemben az volt, hogy szervezetünk létrejöttével a pártállam monolit struktúráját jogi értelemben elsőként a Fidesz törte át. Addig az MDF ezt óvakodott megtenni. Részben saját potenciális tagjainak a védelmében, valamint befolyásának szélesebb körben való kiterjesztésért is kezdetben a „se nem ellenzéki, se nem kormánypárti” stratégiát folytatta. A szakszervezeti szervezkedés pedig alkudozás formájában zajlott, hogy az akadémiai dolgozók kikuncsorogjanak valamiféle engedményt a független szakszervezet megalapításával. S itt van a lényeg – ezzel nem akarok senkit sem megbántani: mind a két esetben abban bízott a hatalom, hogy a meglévő személyes kapcsolatokon keresztül, az MDF és az akadémiai értelmiséggel kialakított nexusokon át kontroll alatt tarthatja az eseményeket. A Fideszt nem tudta ellenőrzés alatt tartani, bennünket nem ismert, nem voltunk befűzve semmilyen rendszerbe, a veszítenivalónk is kisebb volt, bizonytalan tényezők voltunk. Egy olyan rendszer vezetői, akiket 1956-ban megmarta a kígyó, bennünk azt a gyíkot látták, amelytől kiverte őket a hideg veríték.

– *A Fidesz nyilván nem előzmények nélkül alakult.*

– Természetesen nem. Dicsházi Bertalan a Műszaki Egyetemen a 405-ös Társadalompolitikai Kör nevű kollégiumi műhelynek volt a vezetője, aki az MDF által szervezett mozgolódásokhoz kapcsolódva, azokat továbbgondolva a mi szakkollégiumi világunkra – amelyből kezdtünk kiöregedni – is hatással volt.

– *A Bibó István Szakkollégiumra gondol?*

– A Bibó István, a Rajk László, a Széchenyi István és más vidéki szakkollégiumokra gondolok, a 405-ös kör is ebbe a hálózatba tartozott. Szarvason 1985-ben volt egy társadalompolitikai tanácskozás egyetemisták, főiskolások részvételével, amelyet a szakkollé-

giumok szerveztek „partizán módon”, anélkül hogy a hatalomtól pénzt vagy engedélyt kértek volna. Ellenzéki politikai tanácskozássá vált, mert tabukat feszegetett. A szegénység problémájától kezdve a határon túli magyar kisebbségeken keresztül Bős–Nagymarosig sok mindenről szó volt. Ez elsikkadt a népi és urbánus ellenzéki értelmiségiek közös monori tanácskozásának árnyékában, a hatalom csak utólag próbálta az egyetemi és kollégiumi vezetők tudtára adni a rosszállását. Végül is ez volt annak a személyes kapcsolatrendszernek a kiindulópontja, amely 1988-ban létrehozta a Fideszt.

– *Sokszor elhangzik, hogy a Fidesz az SZDSZ ifjúsági tagozata volt. Erről mi a véleménye?*

– Mindenki az volt az érdeke, hogy ez a kép alakuljon ki rólunk. Kezdve az MSZMP meghatározó politikusaitól, akiknek nem fért a fejükbe, hogy huszoneves fiataloknak saját maguktól is eszükbe juthat valami. Abban a világban, amelyben ők éltek, az volt a normális, ha valakiket manipulálnak, tehát mi voltunk az ellenség, a demokratikus ellenzék meghosszabbított karja. Részben okkal kapcsolak bennünket hozzájuk, mert voltak személyes kapcsolódásaink, például Bence György filozófushoz vagy Kovács András-hoz. De érdeke volt az MDF-nek is a Fideszt az SZDSZ-hez kötni, mert így bennünket mint potenciális riválist jelentéktelennek lehetett beállítani. Az SZDSZ-nek meg végképp érdeke volt, mert talán őszintén arra törekedett, hogy a Fideszből merítse később az utánpótlást. Nekünk az első pillanatban fejtörést okozott, hogy ezt a vélekedést hogyan tudjuk magunkról levakarni. Nem mondom, hogy mindenki így gondolkodott, hiszen a Fideszből való kiválások, az „emigráció” is azért történt, mert a távozók máshol jobban érezték magukat. Jelesül nemcsak az SZDSZ-be mentek el a Fideszből, hanem más pártba is, például Bégány Attila volt az első, aki az MDF-be lépett át.

– *Próbálták befolyásolni önöket az SZDSZ politikusai?*

– Természetesen, részben direkt módon, részben az egyeztetések vitáinál. De nem szeretném azt a látszatot kelteni, hogy az első pillanattól kezdve lappangó ellenségeskedés volt az SZDSZ és a Fidesz vezetői között, mivel jó viszonyban voltunk hosszú időn át. Mint ahogy az sem igaz, hogy az MDF-esekkel rosszban lettünk volna. Nemcsak Antall Józseffel volt kiváló emberi viszonyunk, de volt tanárainkkal, Kutrucz Katalinnal, Sólyom Lászlóval és másokkal is. A politikai küzdelmek mögött, amelyeket akkor vívtunk, megvoltak a normális emberi kontaktusok. Tehát a szabad demok-

raták részben direkt módon próbálták bennünket meggyőzni, jobb belátásra bírni, részben pedig voltak embereik, akik az SZDSZ-t képviselték a Fideszben, mint például Fodor Gábor, Molnár Péter és mások.

– *Az első négy évben a parlamenti ellenzék padsoraiban nemcsak egymás mellett ültek, de olykor együtt is szavaztak. Mikor telt be a pohár? Mikor lett elégük az „alsó tagozat” szerepkörből?*

– Nem mi szakítottunk velük, hanem ők szakítottak velünk. A Demokratikus Charta volt a vízvonal 1992-ben, amikor azt mondtuk, hogy innen nem lépünk tovább. Nem voltunk hajlandók részt venni az MSZP-vel semmilyen informális együttműködésben még ilyen áttételes módon sem. Kétségkívül voltak aggasztó jelek, tendenciák, problémák az MDF politikájában, de nem érzékeltek az úgymond „fasiszta” veszélyt. Nem érzékeltek azt, amit sokan komolyan hittek a másik oldalon – Soros Györgyöt és az SZDSZ vezetését is beleértve –, hogy a Horthy-rendszer valamiféle restaurációja fenyegetne, és pláne nem gondoltuk azt, hogy ennek ürügyén a kommunistákat erkölcsi értelemben ki kellene engedni a karanténból. Mert amikor a Csurka-dolgozat megjelenése után öszszeverődött a nagy tömeg, ha valaki látta az arcokat, az embereket, és volt némi információja a szervezés előéletéről, tudta, hogy az nem az SZDSZ tömege volt, hanem a szocialisták által befolyásolt szakszervezeteké, amelyek akkor még képesek voltak összehozni a vörös szegfűvel demonstráló kádertömeget. Erre mondtuk azt, hogy köszönjük szépen, de ettől kezdve ehhez nincs semmi közünk.

– *Attól féltek, hogy a Demokratikus Charta is az első szabad választások után alakult kormány megbuktatására szerveződött?*

– Túl voltunk már a taxisblokádon, amikor szintén világossá tettük, hogy azokat az eszközöket nem tartjuk elfogadhatóknak. Nagyjából a taxisblokad megítélése volt az első igazi konfliktus az SZDSZ-szel. Voltaképpen 1992-ben éreztünk rá, hogy itt baj van. Döbbenet láttuk, hogy miközben mi minden kritikánk, ellenzéki retorikánk ellenére emberileg tiszteltük a mégiscsak rendszerváltoztató MDF akkori vezérkarát, azaz magunk mellé soroltuk őket, az SZDSZ a barikádokon át elkezdett bratyizni az MSZP-vel. Az MDF szemszögéből nézve az SZDSZ visszament oda, ahonnan jött. Ez a történet azért volt keserű számunkra, mert igazolódni látszottak azok az általunk előítéletnek tartott vélemények, amelyeket az MDF-esek váltig hangoztattak az SZDSZ-ről főleg informálisan, különböző beszélgetésekben. Mi az utolsó pillanatig próbáltuk a szabad demokratákat ezen az oldalon tartani. Ezt a célt

szolgált a választások előtt létrehozott Liberális Blokk, amelyet az SZDSZ, a Fidesz, a Vállalkozók Pártja és az Agrárszövetség alkotott. A közvélemény-kutatások szerint reális elképzelés volt, hogy a második fordulóban a jobboldalon a Fidesz jelöltjei lesznek a legerősebbek, és így az MDF-et és az SZDSZ-t mögénk állítva legyőzhettük volna az MSZP-t.

– *Ez az álom elszállt. Beindult a balliberális média gőzhengere. Az addig „liebling” Fideszből ütni-vágni való ellenség lett. Állítólag a megboldogult Gábor Iván, a Magyar Hírlap újságírója mondta a Fideszről, hogy a szemétkosárból vettünk elő benneteket, és most, 1994-ben oda gyömöszölünk vissza. Ez figyelmeztető jel volt?*

– Ismertük a média természetét, éreztük, hogy ez súlyos fenyegetés.

– *Az elmúlt tizenöt évben ön lett a megmondóember a Fideszben. Miért? Nem érzi, hogy politikailag elhasználódik azáltal, hogy olykor olyat is mond, ami árt a Fidesznek?*

– Először is mindannyiunkat elhasznált a mögöttünk lévő tizenöt év. A politika már csak ilyen, főként akkor, ha olyan ellenfelekkel kell küzdeni, mint amilyen az MSZP és az SZDSZ, valamint az a manipulációs gépezet, amelyet a kezükben tartanak. Másrészt én soha semmit nem mondtam időzítve, előre eltervezett módon, és az sem biztos, hogy amikor valamelyik kijelentésemből „média-esemény” lett, az az én szándékaim szerint történt. De azt sem gondolom, hogy valaha is hajlandó leszek arra, hogy másképpen fogalmazzak, mint ahogyan gondolom, csak azért, mert valakinek az a mániájuk, hogy vadásszanak a szavaimra, a mondataimra, mert úgy gondolják, hogy azzal lehet riogatni bizonyos választói csoportokat.

– *Következetes ember. Vannak médiumok, amelyeknek nem nyilatkozik. Ilyen a Napkelte, a Friderikusz-műsor, a Tv 2 és bizonyos országos napilapok.*

– Ezek közül némelyikbe nem azért nem megyek, mert előre eldöntöttem, hanem van, ahová hál’ istennek nem is hívnak. Két-séggkívül vannak olyan orgánumok, „műhely”-ek, ahonnan szerencsére a politikustársaim kiváltak. Ugyanis az az álláspontom, hogy csak azért, mert kiszorított helyzetben vagyunk a médiában, nem szabad mindenhová elmenni. Nem szabad minden mikrofon elé odaállni, nem szabad minden újságíróval szóba állni. Mert van egy szint, amely alá nem szabad süllyedni, különben az ember a saját magával szemben folyó aljas manipulációs játékok pusztá eszközévé válik. Legitimál olyanokat, akiknek semmi keresnivaló-

juk nem lenne egy valóban demokratikus médiában, és segít megteremtteni azt a félrevezető látszatot, hogy egyes orgánumok és képviselők kiegyensúlyozottan és tárgyyszerűen tájékoztatnak.

– *Megtörtént a rendszerváltás?*

– Nem véletlenül alakult ki az első pillanattól kezdve szemantikai vita arról, hogy rendszerváltásról, rendszerváltozásról vagy rendszerváltoztatásról van-e szó. Eleinte nem tűnt többnek, mint játéknak a szavakkal, de valójában nagyon súlyos filozófiai problémák rejlettek a szóhasználat mögött. Ha azt nézzük, hogy a politikai és a gazdasági intézményrendszert nyugati mintára átalakítottuk, akkor legkésőbb 1994-ben befejeződött a rendszerváltás. Hogyha a rendszerváltoztatás értelmét abban látom, hogy az elitcserét okvetlenül végre kellett volna hajtani, akkor e tekintetben Magyarország a legkevésbé volt sikeres. Az a benyomásom, hogy ez 1989-ben sem volt cél. Nemcsak arról van szó, hogy az MSZMP szerette volna megtartani a maga pozícióit, de az MDF sem ambicionálta a radikális elitcserét, nem beszélve az SZDSZ-ről. Ha pedig felidézzük azt, amit 1990-ben örököltünk, azt a letaposott, ledarált, lepusztított valamit – a „szocialista társadalmat” –, amit masszaként itt hagytak, és hogy abból sikerült-e létrehozni egy európai modell szerinti, a saját maga erejéből fejlődni képes polgári társadalmat, sikerült-e az elesetteket támogatni, a felül lévő szűk elitet önzésében korlátozni, a nemzeti érdeket kifejezni és érvényesíteni, akkor azt mondom, hogy e tekintetben drámai a helyzet. Az eddigi tizenöt évből csak a mi négy esztendőnk volt erre az építkezésre alkalmas.

– *Ha újra hatalomra kerülnek, akkor a cél a valóságos polgári társadalom, az erős polgári középosztály megteremtése?*

– Ez a valódi értelme a rendszerváltoztatásnak, nem lehet más, mert különben azoknak lenne igazuk, annak a hetven százaléknak, akik azt gondolják, hogy jobb volt Kádár alatt.